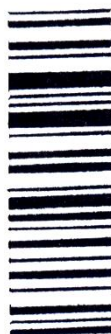

شماره داوطلب
نام خانوادگی و نام

خراسان رضوی
شهر

سروش اندیشه
مؤسسه فرهنگی هنری

آزمون تشریحی

۱۴۰۴/۰۹/۲۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
مؤسسه سروش اندیشه حیات

پاسخنامه آزمون جمع بندی مباحث یازدهم انسانی

شماره داوطلبی:

نام و نام خانوادگی:

مدت پاسخگویی: ۱۵۰ دقیقه

تعداد سوال: ۶۶ عدد

عنوان مواد امتحانی آزمون اختصاصی، تعداد، شماره سوالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سوال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی
۱	عربی	۱۲	۱	۱۲	۳۰ دقیقه
۲	تاریخ	۱۴	۱	۱۴	۳۰ دقیقه
۳	جغرافی	۱۲	۱	۱۲	۳۰ دقیقه
۴	جامعه	۱۳	۱	۱۳	۳۰ دقیقه
۵	فنون	۱۵	۱	۱۵	۳۰ دقیقه

به دانش فزای و به یزدان گرای ، که او باد جان تورا رهنمای (فردوسی)

پاسخنامه تشریحی

۱ کلماتی را که زیر آن خط کشیده، ترجمه کنید:

(أ) اعراب واژگان فارسی را براساس زبانشان (زبان‌هایشان) بیان کردند. (صفحه ۴۶ کتاب درسی)

(ب) نمی‌توانیم زبانی را بدون واژگان وارد شده بیابیم. (صفحه ۴۹ کتاب درسی)

(ج) اگر تقوای الهی پیشه کنید، برای شما قدرت تشخیص حق از باطل قرار می‌دهد. (صفحه ۴۴ کتاب درسی)

(د) تمساح هنگام خوردن شکارش گریه نمی‌کند. (صفحه ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) براساس، مطابق (۲۵/هـ نمره) (ب) وارد شده (۲۵/هـ نمره)

(ج) تقوا پیشه کنید، پروا کنید (۲۵/هـ نمره) (د) شکارش، طعمه‌اش (۲۵/هـ نمره)

۲ الف) أَقْبَحُ = أَنْكَرُ: زشت‌ترین

همانا زشت‌ترین صداها صدای خران است.

(ب) حَسَنٌ: خوب شد ≠ سَاءٌ: بد شد

هرکسی اخلاقش بد باشد خودش را شکنجه می‌کند (عذاب می‌دهد).

(صفحه ۱۲، ۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) أَقْبَحُ = أَنْكَرُ (۲۵/هـ نمره) (ب) حَسَنٌ: خوب شد ≠ سَاءٌ (۲۵/هـ نمره)

۳

الف

هر بانمکی را وصف (توصیف) کردم همان‌طور که دوست داری (دوست می‌داری).

ب

به حرکت درآمدن (حرکت) مرغ مگس شگفتی مردم را برمی‌انگیزد.

پ

عرب (عرب‌ها) برخی کالاها مانند مُشک و ابریشم نداشت (نداشتند).

ت

هنگامی که تمساح شکار را می‌خورد چشمانش مایعی را ترشح می‌کند.

۴ الف) أَجْنَحَةٌ (ب) جاهل

۵ ترجمه صورت سوال: فعل‌هایی را که زیر آن خط هست به فارسی ترجمه کنید:

(أ) انتخاب کنید، برگزید، برگزینید؛ فعل امر، جمع مذکر مخاطب

ای پسرانم! هزار دوست برگزینید در حالی که هزار (دوست) اندک است.

(ب) صحبت می‌کردیم، حرف می‌زدیم؛ ماضی استمراری، متکلم مع الغیر

پیرامون مسائل علمی صحبت می‌کردیم.

(ج) بپرس، سوال کن؛ فعل امر، مفرد مذکر مخاطب

از انبارهای آب درباره سوارانی که در بیابان‌ها تشنه و سرگردانند، بپرس.

(د) تلخ می‌کنی؛ مضارع، مفرد مذکر مخاطب

پس چقدر زندگی‌ام را تلخ می‌کنی در حالی که تو با خود شیرینی داری.

(صفحه ۲۶، ۲۲ و ۱۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) انتخاب کنید / برگزید / برگزینید (۲۵/هـ نمره) (ب) صحبت می‌کردیم / حرف می‌زدیم (۲۵/هـ نمره)

(ج) بپرس / سوال کن (۲۵/هـ نمره) (د) تلخ می‌کنی (۲۵/هـ نمره)

۶ الف) أَصْفَرُ به معنی زرد، رنگ است و دیگر گزینه‌ها اسم تفضیل می‌باشد: أَعْلَى: بالاتر، بالاترین. أَرْحَصُ: ارزان‌تر، ارزان‌ترین. سُفْلَى (مونث أَسْفَلُ): پایین‌تر، پایین‌ترین.

ب) مَوَاعِظ (جمع مَوْعِظَة): پند دادن، نصیحت کردن، مصدر ولی دیگر جمع‌ها، اسم مکان است؛ متاجر (مفرد: مَتَجَر؛ مغازه. مَطَاع (مفرد: مطبعة): چاپخانه. مراجع (مفرد: مَرَجع): محل بازگشت.

(صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) أَصْفَر (۲۵/نمره) ب) مَوَاعِظ (۲۵/نمره)

۷ (أ) مَتَاجِر ب) مغازه‌ها

ترجمه صورت سوال: اسم مکان را معین کنید سپس آن را ترجمه کنید:

ترجمه عبارت سوال: در شهر کوچک ما مغازه‌های شگفت‌انگیزی است که همانند آن هرگز ندیده‌ام.

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) مَتَاجِر (۲۵/نمره) ب) مغازه‌ها (۲۵/نمره)

۸ در جمله اول: صابِرین: اسم فاعل

ترجمه: مردم باید هنگام سختی‌ها صبور باشند. (صفحه ۳ کتاب درسی)

در جمله دوم: مَقْبُولاً: اسم مفعول

ترجمه: خودپسندی کاری پسندیده نیست. (صفحه ۴ کتاب درسی)

در جمله سوم: خَيْر: اسم تفضیل

ترجمه: دوست دارم که بهترین کارها را در زندگیم انجام دهم. (صفحه ۷ کتاب درسی)

در جمله چهارم: مَوَاقِف جمع مَوْقِف: اسم مکان

ترجمه: در شهر اصفهان ایستگاه‌های بسیار و زیبایی را دیدم. (صفحه ۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

اسم تفضیل: خَيْر (۲۵/نمره) / اسم فاعل: صابِرین (۲۵/نمره) / اسم مفعول: مَقْبُولاً (۲۵/نمره) / اسم مکان: مَوَاقِف (۲۵/نمره)

۹ ترجمه صورت سوال: برای جای خالی فعل مناسب را انتخاب کنید:

(أ) كَانَ؛ با توجه به الصديق و ناهياً که مذکر غایب هستند، كَانَ صحیح است.

(ب) يُقَرَّبُون؛ با توجه به الكذَّابون که جمع مذکر غایب است، يُقَرَّبُون صحیح است.

(ج) لَيْسَتْ؛ دُمُوع جمع مکسر غیرانسان است، با آن به صیغه مفرد مونث برخورد می‌شود.

(د) هَجَرُوا؛ أَحِبَّة جمع حبیب است که با آن به صیغه جمع مذکر غایب برخورد می‌شود.

ترجمه جمله‌ها:

(أ) دوست کسی است که بازدارنده از ستم باشد.

(ب) بسیار دروغگویان همانند سراب هستند، دور را بر تو نزدیک می‌نمایند.

(ج) آیا این اشک‌های چشمم برای ما نشانه نیست؟

(د) عزیزانم مرا ترک کردند همان طوری که دشمنانم می‌خواهند.

(صفحه ۲۶، ۱۹ و ۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) كَانَ (۲۵/نمره) (ب) يُقَرَّبُون (۲۵/نمره) (ج) لَيْسَتْ (۲۵/نمره) (د) هَجَرُوا (۲۵/نمره)

۱۰ پاسخ درست براساس قواعد جمله شرط را انتخاب کنید:

(أ) «۲»

نکته: در جمله شرطی، فعل شرط را به مضارع التزامی و جواب شرط را به مضارع اخباری ترجمه می‌کنیم. (صفحه ۳۹ کتاب درسی)

(ب) «۱»

نکته: اگر فعل شرط ماضی باشد، می‌توان آن را به ماضی یا مضارع التزامی ترجمه کرد. در جمله «ب» جواب شرط فعل امر است که با «فَ» همراه می‌شود.

(صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) «۲» (۲۵/ه نمره) (ب) «۱» (۲۵/ه نمره)

۱۱

(الف)

فعل الشرط: أَرَادَ جواب الشرط: يَتَوَكَّلُ

۱۲ الأفاضلُ: فاعل و مرفوع برای فعل هَلَكَ.

الجبَّارُ: صفت و مجرور برای موصوف المُتَكَبِّرُ.

أَوْسَطُ: خبر و مرفوع برای مبتدای خَيْرُ.

عقلُ: مفعول به و منصوب برای فعل متعدی غَلَبَتْ.

ترجمه جمله‌ها:

هرگاه افراد پست حاکم شوند، انسان‌های شایسته (شایستگان) نابود می‌شوند. / دانش در دل انسان متکبر ستمگر پایدار نمی‌ماند. / بهترین کارها، میانه‌ترین آنهاست. / هر کسی که شهوتش بر عقلش چیره شود، از حیوانات بدتر است.

(صفحه ۶, ۷, ۸, کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الأفاضلُ: فاعل و مرفوع [برای فعل هَلَكَ] (۲۵/ه نمره)

الجبَّارُ: صفت و مجرور [برای موصوف المُتَكَبِّرُ] (۲۵/ه نمره)

أَوْسَطُ: خبر و مرفوع [برای مبتدای خَيْرُ] (۲۵/ه نمره)

عقلُ: مفعول به و منصوب [برای فعل متعدی غَلَبَتْ] (۲۵/ه نمره)

پاسخنامه تشریحی

۱ الف - شماره ۳

ب - شماره ۴

ج - شماره ۱

د - شماره ۵

۲ انگیزه اصلی نویسندگان این دسته از کتاب‌های تاریخی، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.

(صفحه ۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

انگیزه اصلی نویسندگان این دسته از کتاب‌های تاریخی، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است. (ذکر ۲ مورد که هر کدام ۵/۵ نمره دارد.)

۳ زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نیز عقاید دینی و فلسفی رایج در هر عصری، کم و بیش، در شعر شاعران و نوشته‌های ادبی نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابند. همچنین بسیاری از شاعران مانند انوری شاعر دوره سلجوقی در قصیده‌نامه اهل خراسان، سعدی در بوستان و گلستان و حافظ در دیوانش به خوبی اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده‌اند.

(صفحه ۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی (۵/۵ نمره) و نیز عقاید دینی و فلسفی رایج (۵/۵ نمره) در هر عصری، کم و بیش، در شعر شاعران و نوشته‌های ادبی نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابند.

۴ الف) زیرا سفرنامه‌ها اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شوند و بسیاری از جهانگردان گنجینه‌ای از اخبار و اطلاعات بسیار بالارزش از تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیایی تاریخی سرزمین‌هایی را که دیده‌اند از جمله ایران به صورت سفرنامه ارائه داده‌اند.

ب) برخی آن را امتیازی بزرگ می‌دانند؛ زیرا مورخان بعدی با مجموعه‌ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه‌رو می‌شوند و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی، درباره اصل خبر قضاوت می‌کنند.

(صفحه ۷ و ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا سفرنامه‌ها اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شوند (۵/۵ نمره) و بسیاری از جهانگردان گنجینه‌ای از اخبار و اطلاعات بسیار بالارزش از تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیایی تاریخی سرزمین‌هایی را که دیده‌اند از جمله ایران به صورت سفرنامه ارائه داده‌اند. (۵/۵ نمره)

ب) برخی آن را امتیازی بزرگ می‌دانند؛ زیرا مورخان بعدی با مجموعه‌ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه‌رو می‌شوند (۵/۵ نمره) و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی، درباره اصل خبر قضاوت می‌کنند. (۵/۵ نمره)

۵ در جامعه‌ای که ارزش به قوت بازو و نیروی جنگاوری بود، بسیاری از پدران و خانواده‌ها آرزو داشتند که فرزندشان پسر باشد تا بتواند از راه جنگ و راهزنی، غنیمت به چنگ آورد. علاوه بر آن، با فرزند پسر، نام و عزت و شرافت قبیله حفظ می‌شد. به همین دلیل مردان قبیله فقط به پدران خود افتخار می‌کردند نه به مادران.

(صفحه ۲۱ و ۲۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در جامعه‌ای که ارزش به قوت بازو و نیروی جنگاوری بود، بسیاری از پدران و خانواده‌ها آرزو داشتند که فرزندشان پسر باشد تا بتواند از راه جنگ و راهزنی، غنیمت به چنگ آورد (مورد اول). علاوه بر آن، با فرزند پسر، نام و عزت و شرافت قبیله حفظ می‌شد (مورد دوم). به همین دلیل مردان قبیله فقط به پدران خود افتخار می‌کردند نه به مادران (مورد سوم). (ذکر ۲ مورد کافی است که هر کدام ۵/۵ نمره دارد.)

۶ ابوطالب نه تنها از حمایت پیامبر دست نکشید، بلکه طایفه بنی هاشم را به حمایت از آن حضرت فراخواند. تمام بنی هاشم، اعم از مسلمان و غیرمسلمان، درخواست ابوطالب را اجابت کردند و تنها ابولهب از این کار سر باز زد و به دشمنی با رسول خدا برخاست.

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ابوطالب نه تنها از حمایت پیامبر دست نکشید (۲۵/۵ نمره)، بلکه طایفه بنی هاشم را به حمایت از آن حضرت فراخواند. (۲۵/۵ نمره) تمام بنی هاشم، اعم از مسلمان و

غیرمسلمان، درخواست ابوطالب را اجابت کردند (۲۵هـ/مره) و تنها ابولهب از این کار سر باز زد و به دشمنی با رسول خدا برخاست. (۲۵هـ/مره)

۷ در سال پنجم هجری، سپاهی بزرگ به فرماندهی ابوسفیان، از جنگجویان قبیله قریش و قبیله‌های هم‌پیمان آن، به قصد جبران شکست در جنگ بدر و نابودی اسلام راهی مدینه شدند اما با وجود اینکه تمام نیرو و امکانات مادی و معنوی خود را بسیج کرده بودند، ناکام ماندند. (صفحه ۳۷ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

به قصد جبران شکست در جنگ بدر و نابودی اسلام راهی مدینه شدند (۲۵هـ/مره) ولی ناکام ماندند. (۲۵هـ/مره)

۸ - مهم‌ترین اقدام پیامبر برای تأسیس نظام اجتماعی و سیاسی منسجم در چارچوب دین اسلام بود.
- سرآغاز تأسیس حکومت و امت اسلامی بود.

۹ برخی سیاست‌های خلیفه سوم (عثمان)، علاوه بر ایجاد نارضایتی در میان مسلمانان، باعث تشدید اختلافات و اوج گرفتن مجدد تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای در درون جامعه اسلامی شد. (صفحه ۴۶ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
برخی سیاست‌های خلیفه سوم (عثمان)، علاوه بر ایجاد نارضایتی در میان مسلمانان، (۵هـ/مره) باعث تشدید اختلافات و اوج گرفتن مجدد تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای در درون جامعه اسلامی شد. (۵هـ/مره)

۱۰ الف) ترویج تفکر جبرگرایی

ب) به بهانه خون‌خواهی عثمان

(صفحه ۵۹ و ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ترویج تفکر جبرگرایی (۲۵هـ/مره)

ب) به بهانه خون‌خواهی عثمان (۲۵هـ/مره)

۱۱ معاویه به منظور فتح جزایر دریای مدیترانه و پایان دادن به حاکمیت مطلق رومیان بر آب‌های مدیترانه، اقدام به توسعه نیروی دریایی کرد.

(صفحه ۵۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

معاویه به منظور فتح جزایر دریای مدیترانه (۵هـ/مره) و پایان دادن به حاکمیت مطلق رومیان بر آب‌های مدیترانه (۵هـ/مره)، اقدام به توسعه نیروی دریایی کرد.

۱۲ الف) پس از شهادت حضرت علی (ع) (۲۱ رمضان سال ۴۰ق)، معاویه در شام خود را خلیفه خواند. (صفحه ۵۴ کتاب درسی)

ب) یکی از نوادگان اسماعیل، پسر امام جعفر صادق (ع) به نام عبیدالله مهدی، حکومتی را در شمال آفریقا (تونس و مراکش) بنیاد نهاد که به خلافت فاطمیان معروف شد. (صفحه ۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پس از شهادت حضرت علی (ع) ب) عبیدالله مهدی

(هر مورد ۲۵هـ/مره)

۱۳ در دوره امویان اسلام‌پذیری ایرانیان به دلایل: ۱) رفتار غیراسلامی برخی از حاکمان اموی ۲) قرار دادن مسلمانان غیرعرب در ردیف موالی ۳) محروم کردن آنان از پاره‌ای حقوق اجتماعی ۴) گرفتن جزیه از نومسلمانان، کند بود اما در دوره عباسیان با بهبود موقعیت اجتماعی و سیاسی ایرانیان، اسلام‌پذیری آنها شتاب بیشتری گرفت.

۱۴ گروهی از ایرانیان که با مقایسه ایران باستان با زندگی اعراب عصر جاهلیت، به تحقیر قوم عرب می‌پرداختند.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ الف) عبارت درست است. (صفحه ۵ کتاب درسی)
- ب) نادرست؛ هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارد. معمولاً هرچه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می‌شویم به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود. (صفحه ۱۵ کتاب درسی)
- ج) عبارت درست است. (صفحه ۱۷ کتاب درسی)
- د) نادرست؛ انتخاب معیار و ملاک‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان بستگی دارد. (صفحه ۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) درست (۲۵/۰ نمره)

ب) نادرست (۲۵/۰ نمره)

ج) درست (۲۵/۰ نمره)

د) نادرست (۲۵/۰ نمره)

- ۲ الف) گزینه ۳؛ با توجه به اینکه شکل دارای ۳ قله است پس گزینه‌های ۱ و ۲ رد می‌شود و با توجه به اینکه قله سمت چپی بلندتر و ارتفاع بیشتری دارد پس گزینه ۳ درست است. (صفحه ۵۱ کتاب درسی)
- ب) گزینه ۳؛ خشکی‌ها فقط ۲۹ درصد پوسته زمین را تشکیل می‌دهند و حدود ۷۱ درصد سطح زمین را آب‌ها فرا گرفته‌اند. (صفحه ۳۸ کتاب درسی)
- ج) گزینه ۲؛ منحنی‌های هم‌فشار (صفحه ۳۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۳ (۲۵/۰ نمره) ب) گزینه ۳ (۲۵/۰ نمره) ج) گزینه ۲ (۲۵/۰ نمره)

۳

- ۱) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- ۲) نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.
- ۳) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- ۴) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
- (صفحه ۱۱، ۱۲، ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- ۱) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- ۲) نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.
- ۳) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- ۴) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
- (دو مورد کافی است) هر مورد (۲۵/۰ نمره) دارد.

- ۴ زیست‌بوم‌ها جزء نواحی طبیعی هستند که هر یک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند از بقیه متمایز می‌شوند.
- (صفحه ۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیست‌بوم‌ها جزء نواحی طبیعی هستند (۲۵/۰ نمره) که هر یک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند (۲۵/۰ نمره) از بقیه متمایز می‌شوند. (۲۵/۰ نمره)

۵

- الف) ← ۵- یاردانگ (صفحه ۴۷ کتاب درسی)
- ب) ← ۲- کارست (صفحه ۴۶ کتاب درسی)
- ج) ← ۴- مورن (صفحه ۴۵ کتاب درسی)
- د) ← ۳- گرز دیو (صفحه ۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) ← ۵- یاردانگ (۲۵/۰ نمره)
- ب) ← ۲- کارست (۲۵/۰ نمره)
- ج) ← ۴- مورن (۲۵/۰ نمره)
- د) ← ۳- گرز دیو (۲۵/۰ نمره)

۶ الف) به حجم وسیعی از هوا که از نظر دما و رطوبت، در سطح افقی تا صدها کیلومتر ویژگی‌های یکسانی داشته باشد، توده هوا گفته می‌شود.

(صفحه ۲۵ کتاب درسی)

ب) فلات‌ها سرزمین‌های مرتفع و نسبتاً همواری هستند که در کوهستان‌ها محصور بوده و کناره‌های آنها با شیب تند به نواحی پست متصل می‌شود. برخی فلات‌ها وسیع و برخی کم‌وسعت‌اند.

(صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) به حجم وسیعی از هوا (۲۵/۰ نمره) که از نظر دما و رطوبت، (۲۵/۰ نمره) در سطح افقی (۲۵/۰ نمره) تا صدها کیلومتر ویژگی‌های یکسانی داشته باشد، توده هوا گفته می‌شود. (۲۵/۰ نمره)

ب) فلات‌ها سرزمین‌های مرتفع و نسبتاً همواری هستند (۵/۰ نمره) که در کوهستان‌ها محصور بوده (۲۵/۰ نمره) و کناره‌های آنها با شیب تند به نواحی پست متصل می‌شود. (۲۵/۰ نمره)

(در صورتی که مفهوم به درستی رسانده شود، نمره کامل برای آن لحاظ گردد.)

۷ هوای سرد شده در نواحی فوقانی استوا به سمت عرض‌های بالاتر حرکت می‌کند و تحت تأثیر نیروی کوریولیس دچار انحراف می‌شود و در منطقه جنب حاره (اطراف مدار رأس‌السرطان و رأس‌الجدی) سرد و سنگین می‌شود و فرو می‌نشیند و مراکز فشار زیاد جنب استوایی را به وجود می‌آورد.

(صفحه ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

هوای سرد شده در نواحی فوقانی استوا (۲۵/۰ نمره) به سمت عرض‌های بالاتر حرکت می‌کند و تحت تأثیر نیروی کوریولیس دچار انحراف می‌شود (۲۵/۰ نمره) و در منطقه جنب حاره (اطراف مدار رأس‌السرطان و رأس‌الجدی) سرد و سنگین می‌شود (۲۵/۰ نمره) و فرو می‌نشیند (۲۵/۰ نمره).

۸ الف) پخش مستقیم ب) پخش غیرمستقیم

(صفحه ۸۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پخش مستقیم (۲۵/۰ نمره) ب) پخش غیرمستقیم (۲۵/۰ نمره)

۹ ادیان بر قوانین اجتماعی، عقاید، رفتارها و ارزش‌های اخلاقی، آیین‌ها و مراسم و همچنین پدیده‌های قابل مشاهده مانند بناها و آثار هنری تأثیر زیادی دارند.

(صفحه ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ادیان بر قوانین اجتماعی، عقاید، رفتارها و ارزش‌های اخلاقی، آیین‌ها و مراسم و همچنین پدیده‌های قابل مشاهده مانند بناها و آثار هنری تأثیر زیادی دارند. (۵/۰ نمره)

۱۰ ۱- شرایط سخت طبیعی مانند سرمای شدید به‌ویژه در شب‌ها، کاهش اکسیژن و مشکلات تنفسی

۲- مشکل بودن حمل‌ونقل و احداث راه‌ها، خطرات برف و یخبندان

۳- منطبق بودن اغلب نواحی کوهستانی جوان بر گسل‌های فعال و وجود خطر زمین‌لرزه، آتشفشان‌های فعال و لغزش دامنه‌ها

۴- شیب زمین و محدودیت خاک، که خانه‌سازی و فعالیت‌های کشاورزی را با مشکل مواجه می‌کند.

(صفحه ۶۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱- شرایط سخت طبیعی مانند سرمای شدید به‌ویژه در شب‌ها، کاهش اکسیژن و مشکلات تنفسی؛ ۲- مشکل بودن حمل‌ونقل و احداث راه‌ها، خطرات برف و یخبندان؛ ۳- منطبق بودن اغلب نواحی کوهستانی جوان بر گسل‌های فعال و وجود خطر زمین‌لرزه، آتشفشان‌های فعال و لغزش دامنه‌ها؛ ۴- شیب زمین و محدودیت خاک، که خانه‌سازی و فعالیت‌های کشاورزی را با مشکل مواجه می‌کند. (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۵/۰ نمره)

۱۱ عواملی چون جنگ و فتح سرزمین‌ها، تجارت و مهاجرت مردم از یک ناحیه به نواحی دیگر، موجب گسترش برخی زبان‌ها و تغییر در نواحی زبانی شده است. (صفحه ۷۱ کتاب

درسی)

راهنمای تصحیح:

جنگ و فتح سرزمین‌ها (۲۵/۰ نمره)، تجارت (۲۵/۰ نمره) و مهاجرت مردم از یک ناحیه به نواحی دیگر (۲۵/۰ نمره)

۱۲ (۱) کشت گیاهان بر روی دامنه‌ها برای جلوگیری از فرسایش خاک

(۲) حفاظت از تنوع زیستی و حیات وحش

(۳) افزایش آگاهی عمومی در زمینه مراقبت از محیط کوهستان

(۴) ایجاد حوضچه‌های ذخیره و سیل‌بند و جمع‌آوری آب و جلوگیری از به هدر رفتن آب

(۵) پاک‌سازی کوهستان‌ها از آلودگی‌ها

(۶) تدوین قوانین و مقررات برای فعالیتهای گردشگری

(صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) کشت گیاهان بر روی دامنه‌ها برای جلوگیری از فرسایش خاک

(۲) حفاظت از تنوع زیستی و حیات وحش

(۳) افزایش آگاهی عمومی در زمینه مراقبت از محیط کوهستان

(۴) ایجاد حوضچه‌های ذخیره و سیل‌بند و جمع‌آوری آب و جلوگیری از به هدر رفتن آب

(۵) پاک‌سازی کوهستان‌ها از آلودگی‌ها

(۶) تدوین قوانین و مقررات برای فعالیتهای گردشگری

(ذکر سه مورد و هر مورد ۲۵/۰ نمره دارد.)

پاسخنامه تشریحی

- ۱ الف) درست؛ عقاید و ارزش‌ها با پذیرش انسان‌ها به عرصه فرهنگ بشری راه می‌یابند.
ب) نادرست؛ رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان، سبب پیدایش و رشد برخی نهضت‌های جدید دینی شد.
ج) نادرست؛ متفکران جهان اسلام، خطرات سلطه فرهنگ غرب و فراموشی فرهنگ و هویت اسلامی را گوشزد کردند.
د) درست؛ فرهنگ جدید غرب با پیدایش فلسفه‌های روشنگری آغاز می‌شود.
(صفحه ۲۸، ۳۸، ۳۱، ۴۹ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
الف) درست (۲۵/۰ نمره) ب) نادرست (۲۵/۰ نمره) ج) نادرست (۲۵/۰ نمره) د) درست (۲۵/۰ نمره)

- ۲ الف) گزینه ۳: نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی
ب) گزینه ۴: هنجارها و رفتارهای آن موافق و همسو با حق نیست.
ج) گزینه ۲: پیشرفت در زمینه‌های دریانوردی، فنون نظامی و اقتصاد صنعتی
د) گزینه ۱: تحت تأثیر اقوام مغلوب بودند.
(صفحه ۷، ۱۳، ۲۱ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
الف) گزینه ۳ (۵/۰ نمره) ب) گزینه ۴ (۵/۰ نمره) ج) گزینه ۲ (۵/۰ نمره) د) گزینه ۱ (۵/۰ نمره)

۳

الف) ذهن هویتی طبیعی دارد. (ذهن هویتی مادی دارد یا جهان طبیعت مهم‌تر از جهان ذهنی است).

ب) جهان ذهنی افراد تابع فرهنگ آنهاست. (جهان ذهنی اهمیتی ندارد. یا جهان ذهنی استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهد).

- ۴ فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی انسان باشد و از نیازهای ابدی و معنوی او چشم‌پوشی کند، بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌کند.
(صفحه ۱۵ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی انسان باشد (۲۵/۰ نمره) و از نیازهای ابدی و معنوی او چشم‌پوشی کند. (۲۵/۰ نمره)

- ۵ الف) در جامعه تغلب، مردم برای غلبه یافتن بر سایر ملت‌ها، با یکدیگر همکاری می‌کنند و این هنگامی پیش می‌آید که همه آنها، شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر باشند. هدف این مردم خوار و مقهور کردن دیگران است. (صفحه ۱۹ کتاب درسی)
ب) استعمار نو پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانه کشورهای مستعمره، طی قرن بیستم به وجود آمد. (صفحه ۲۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
الف) جامعه تغلب (۲۵/۰ نمره) ب) استعمار نو (۲۵/۰ نمره)

- ۶ قدرت سیاسی جوامع اسلامی که تا قبل از استعمار، بیشتر قومی و قبیله‌ای بود، در دوران استعمار، از طریق سازش با دولت‌های غربی، با قدرت استعمارگران پیوند خورد و استبداد ایلی و قومی به صورت استبداد استعماری درآمد.
(صفحه ۳۱ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
از طریق سازش با دولت‌های غربی (۵/۰ نمره)، با قدرت استعمارگران پیوند خورد (۵/۰ نمره) و استبداد ایلی و قومی به صورت استبداد استعماری درآمد.

- ۷ پیامبران برای شکوفایی عقل آدمیان، اجرای عدالت، جلوگیری از چرخش ثروت در دست اغنیا، و آزادسازی مستضعفان از حاکمیت مستکبران مبعوث شده‌اند.
(صفحه ۲۷ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
برای شکوفایی عقل آدمیان (۲۵/۰ نمره)، اجرای عدالت (۲۵/۰ نمره)، جلوگیری از چرخش ثروت در دست اغنیا (۲۵/۰ نمره)، و آزادسازی مستضعفان از حاکمیت مستکبران (۲۵/۰ نمره) مبعوث شده‌اند.

روشنگری		
دوره زمانی	ویژگی	پیامد
پایان قرن بیستم	افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی	بحران معرفتی
قرون هفدهم و هجدهم	عقل‌گرایی، نفی وحی	دئیسم
قرون نوزدهم و بیستم	حس‌گرایی، نفی عقل و وحی	دانش‌ابزاری

(صفحه ۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پایان قرن بیستم (۲۵/۰۰ نمره)

ب) بحران معرفتی (۲۵/۰۰ نمره)

ج) عقل‌گرایی، نفی وحی (ذکر یک مورد کافیت و ۲۵/۰۰ نمره)

د) قرون نوزدهم و بیستم (۲۵/۰۰ نمره)

ه) دانش‌ابزاری (۲۵/۰۰ نمره)

۹ **فرعون** ناگزیر بود خود را در زمره خدایان معرفی کند تا بتواند موقعیت و رفتار ظالمانه خود را توجیه نماید و می‌گفت: «أنا رَبُّكُمْ الاعلی؛ من پروردگار برتر شما هستم.» ولی **انسان مدرن** خواسته‌های دنیوی و این جهانی خود را بدون آنکه نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشد به رسمیت می‌شناسد.

(صفحه ۴۰، ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

فرعون ناگزیر بود خود را در زمره خدایان معرفی کند تا بتواند موقعیت و رفتار ظالمانه خود را توجیه نماید و می‌گفت: «أنا رَبُّكُمْ الاعلی؛ من پروردگار برتر شما هستم.» (۵/۰۰ نمره) ولی **انسان مدرن** خواسته‌های دنیوی و این جهانی خود را بدون آنکه نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشد به رسمیت می‌شناسد (۵/۰۰ نمره).

۱۰ انقلاب فرانسه که ریشه در دوران رنسانس و اندیشه‌های فلسفی روشنگری و تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی دارد، نخستین انقلاب لیبرال در جهان است.

(صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ریشه در دوران رنسانس و اندیشه‌های فلسفی روشنگری (۵/۰۰ نمره) و تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی دارد (۵/۰۰ نمره).

۱۱ جوامعی که از قدرت مقاومت بیشتری برخوردار بودند و کشورهای غربی نمی‌توانستند به‌صورت مستقیم آنها را تحت سلطه سیاسی خود درآورند، از طریق نفوذ اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در نظام نوین جهانی ادغام شدند. در دوره استعمار این‌گونه جوامع، تحت نفوذ کشورهای استعمارگر قرار می‌گرفتند و در شرایط نیمه‌استعماری به سر می‌بردند.

(صفحه ۶۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا این جوامع که از قدرت مقاومت بیشتری برخوردار بودند و کشورهای غربی نمی‌توانستند به‌صورت مستقیم آنها را تحت سلطه سیاسی خود درآورند، (۵/۰۰ نمره) از طریق نفوذ اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در نظام نوین جهانی ادغام شدند. در دوره استعمار این‌گونه جوامع، تحت نفوذ کشورهای استعمارگر قرار می‌گرفتند و در شرایط نیمه‌استعماری به سر می‌بردند. (۵/۰۰ نمره)

۱۲ هنگامی که جامعه جهانی عرصه حضور فعال فرهنگ‌های متفاوت باشد، تعاملات، گفت‌وگوها و برخوردهای فرهنگی و تمدنی رخ خواهد داد، در این صورت، چالش‌های جامعه جهانی نیز از نوع چالش‌های بین فرهنگی و تمدنی خواهند بود.

(صفحه ۵۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

هنگامی که جامعه جهانی عرصه حضور فعال فرهنگ‌های متفاوت باشد، تعاملات، گفت‌وگوها و برخوردهای فرهنگی و تمدنی رخ خواهد داد. (۵/۰۰ نمره)

ب

متزلزل گرداندن هویت فرهنگی جوامع غیر غربی - تضعیف سازوکارهای دموکراسی

پاسخنامه تشریحی

۱

نام شاعر یا نویسنده	ویژگی یا لقب یا عملکرد
خواجوی کرمانی	شاعری که غزل‌های او بر حافظ نیز تأثیرگذار بوده است.
خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی	اقدام مهم فرهنگی او تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز است.
ابن یمین	شاعر عصر سربداران
حافظ	شعرش به قول خود او همه بیت‌الغزل معرفت است.

(صفحه ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر کدام از جاهای خالی ۲۵ نمره دارد.)

نام شاعر یا نویسنده	ویژگی یا لقب یا عملکرد
خواجوی کرمانی	شاعری که غزل‌های او بر حافظ نیز تأثیرگذار بوده است.
خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی	اقدام مهم فرهنگی او تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز است.
ابن یمین	شاعر عصر سربداران
حافظ	شعرش به قول خود او همه بیت‌الغزل معرفت است.

۲ دلیل نام‌گذاری سبک «عراقی» این است که بعد از حمله مغول کانون‌های فرهنگی از خراسان به عراق عجم منتقل شد.

(صفحه ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دلیل نام‌گذاری سبک «عراقی» این است که بعد از حمله مغول کانون‌های فرهنگی از خراسان به عراق عجم منتقل شد. (۵ نمره)

۳ «عشاق‌نامه» و «جمشید و خورشید» به نظم و «تاریخ جهانگشا» به نثر است.

(صفحه ۱۵ و ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ (۴) یا لمعات (۲۵ نمره)

۴ شعر ذکرشده سروده ابن یمین است. (گزینۀ «۳»)

(صفحه ۱۶ و ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ (۳) یا ابن یمین (۲۵ نمره)

۵ الف) ویژگی زبانی: آوردن فعل «سوزید» به جای «سوخت» / ویژگی فکری: بیان مفهوم «فراق»

ب) بیت مربوط به سبک «عراقی» است.

(صفحه ۴۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ویژگی زبانی: آوردن فعل «سوزید» به جای «سوخت» (۵ نمره)

ویژگی فکری: بیان مفهوم «فراق» (۵/ره نمره)

(ب) عراقی (۲۵/ره نمره)

۶ ییلاق و قشلاق (سردسیر و گرمسیر)، قشون (ارتش)، یورش (هجوم)

(صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ییلاق، قشلاق، قشون، یورش

(ذکر دو مورد کافی است. هر کدام (۲۵/ره نمره))

۷

ز کوی یا	ر می آید	ن سی م با	د نُو رو زی
آزین با در	م دد خاهی	چ را غ دل	ب رَف رو زی

(صفحه ۲۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ز کوی یا	ر می آید	ن سی م با	د نُو رو زی
آزین با در	م دد خاهی	چ را غ دل	ب رَف رو زی

(هر کدام ۲۵/ره نمره دارد.)

۸

د لَم را دا	غِ عِش قی بر	ج بین نه
ز با نَم را	ب یا نی آ	ت شین ده

(صفحه ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) غِ عِش قی بر (۲۵/ره نمره) (ب) ز با نَم را (۲۵/ره نمره)

۹ وزن ابیات:

(الف) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (ب) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

(صفحه ۴۷ و ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) فاعلاتن (۲۵/ره نمره) (ب) مفاعیلن (۲۵/ره نمره)

۱۰

پایه‌های آوایی	سی ن ما لا	ما ل در دَس	تِی د ری غا	مَر هَ می
پایه‌های آوایی	دِل ز تن ها	یِی ب جا نا	مَد خُ دا را	هَم د می
وزن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعِلن
نشانه‌های هجایی	— U —	— U —	— — U —	— U —

(صفحه ۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف)

پایه‌های آوایی	دِل ز تن ها	یِ بِ جا نا	تِی دَ ری غا
پایه‌های آوایی			

(هر خانه ۲۵/۰۰ نمره)

(ب) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن (۲۵/۰۰ نمره)

(ج) $-U-$ (۲۵/۰۰ نمره)

۱۱ تشبیه: خانه دل - نوع تشبیه: تشبیه بلیغ اضافی یا تشبیه فشردۀ اضافی یا اضافه تشبیهی (دل: مشبه، خانه: مشبه‌به)

(صفحه ۳۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

خانه دل (۲۵/۰۰ نمره) - تشبیه بلیغ اضافی یا تشبیه فشردۀ اضافی یا اضافه تشبیهی (۲۵/۰۰ نمره)

۱۲ الف) در تراکم و طغیان بود. (ب) پر از طراوت تکرار بود.

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) در تراکم و طغیان بود (۲۵/۰۰ نمره) (ب) پر از طراوت تکرار بود (۲۵/۰۰ نمره)

۱۳ دست: مجاز از انگشتان دست - قرینه: گره گشاید

نکته: قرینه، واژه یا عبارتی است که با توجه به آن، معنای غیرحقیقی (مجازی) دریافت شود.

(صفحه ۵۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مجاز: دست (۲۵/۰۰ نمره) - قرینه: گره گشاید (۲۵/۰۰ نمره)

۱۴ در بیت «الف» واژه «عالم» مجاز از مردم عالم و در بیت «ب» واژه «نگین» مجاز از انگشتر است.

(صفحه ۵۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مردم (۲۵/۰۰ نمره) (ب) انگشتر (۲۵/۰۰ نمره)

۱۵ واژه‌های «دشت، شهر و جهان» در معنای مجازی به کار رفته‌اند و منظور از این واژگان «مردم حاضر در آنجا» است.

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دشت، شهر، جهان (هر مورد ۲۵/۰۰ نمره)